

вплив на правову свідомість всіх учасників суспільних відносин, що знаходяться у правовому полі. Повинен бути, насамперед, розроблений механізм забезпечення і реалізації правових реформ.

Література

1. Білокопитов Д. Вплив громадянського суспільства на процеси демократизації публічно-управлінських та економічних відносин. *Ефективність державного управління*. 2016. Вип. 1/2 (46/47). Ч. 1. URL: http://www.lvivacademy.com/vidavnitstvo_1/edu_46/fail/ch1/15.pdf

2. Аналіз середньострокового плану пріоритетних дій уряду до 2020 р. щодо виконання Угоди асоціації Україна – ЄС у сфері науки та технологій та впровадження інвестиційно-інноваційної моделі економічного розвитку. URL: <https://www.civic-synergy.org.ua/wp-content/uploads/2018/04/Analiz-serednostrokovogo-planu-priorytetnyh-dij-uryadu-do-2020r-shhodo-innovatsijnogo-rozvytku-ekonomiky>

3. Диха М.В. Цілі та пріоритети соціально-економічних реформ в Україні з урахуванням поточної економічної ситуації. URL: https://www.problecon.com/export_pdf/problems-of-economy-2013-3_0-pages-63_69.pdf

4. Гетьманцева Н.Д. Проблеми міграції як соціального явища. Правові виклики сучасності: міжнародна міграція в умовах глобалізації: Матеріали І Міжнар. наук.-практ. онлайн конф. (Чернівці, 23 жовт. 2020 р.). Чернівці: Чернівець. нац. ун-т ім. Ю. Федьковича, 2020. 236 с.

УДК 343.364.1:347.92 (043.2)

Гломб Ю.О., аспірант,
Київський університет права НАН України,
суддя Рівненського окружного адміністративного суду,
м. Рівне, Україна

ВВЕДЕННЯ СУДУ В ОМАНУ: ОКРЕМІ ПИТАННЯ КРИМІНАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЗА ЗЛОВЖИВАННЯ В СФЕРІ ЦИВІЛЬНОГО СУДОЧИНСТВА

На сучасному етапі розвитку України гостро постає питання забезпечення прав людини та їх захисту, що є неможливим без формування ефективної системи правосуддя. Ефективність правосуддя безпосередньо пов'язана з його якістю. Якість правосуддя не є односкладовим показником, що залежить виключно від процесуальної діяльності суду, на його рівень безпосередньо впливають всі учасники судового провадження, які мають реалізувати свої процесуальні права та обов'язки відповідно до мети того чи іншого виду судочинства. Саме тому, спостерігається тенденція посилення відповідальності за зловживання процесуальними правами, в тому числі і в цивільному

судочинстві. Важливою гарантією забезпечення достовірності інформації, що надається учасниками цивільного судочинства під час розгляду цивільної справи є можливість застосування кримінальної відповідальності передбаченої ст. 384 Кримінального кодексу України (далі – ККУ), в тому числі і за введення суду в оману. Варто зауважити, що при застосуванні положень названої статті виникає ряд об'єктивно обумовлених загальних проблем, таких як: невизначеність суб'єктів звернення з повідомленням про злочин, складнощі в доведенні суб'єктивної сторони складу злочину та ін. Так, і проблем при реалізації положень даної статті в процесі реалізації цивільного судочинства, зокрема, певна неузгодженість норм цивільного процесуального права зі змістом названої статті ККУ. Все вищезазначене актуалізує проведення досліджень в даній сфері.

Питанням дослідження кримінальної відповідальності за введення суду в оману займалися такі вітчизняні правознавці, як: О. Войтенко, О. Габро, О. Книженко, В. Матвійчук, Ю. Чугаєнко та ін. Сфера застосування такої відповідальності під час здійснення цивільного судочинства є малодослідженою. Тією чи іншою мірою дослідженню цього питання приділяли увагу Д. Луспеник і Я. Зейкан.

Відповідно, метою даного дослідження є з'ясування проблем, що пов'язані із реалізацією кримінальної відповідальності за введення суду в оману при здійсненні цивільного судочинства.

Згідно положень ч. 1 ст. 384 ККУ та сутності цивільного судочинства, введення суду в оману під час судового розгляду цивільних справ можливе шляхом активних дій, які можуть проявлятися у формі завідомо неправдивих показань свідком, завідомо неправдивого висновку експерта, спеціаліста чи завідомо неправильного перекладу зробленого перекладачем, тощо.

Необхідно зауважити, що найбільш дискусійним є питання введення суду в оману шляхом дачі завідомо неправдивих показань свідком, зокрема, можливості застосування кримінальної відповідальності в контексті ст. 93 Цивільного процесуального кодексу України (далі – ЦПКУ).

Так, відповідно до статті 93 ЦПКУ передбачається можливість письмового опитування учасників справи як свідків. Тобто, в процесі подання першої заяви по суті справи один з учасників може поставити письмові запитання іншому учаснику справи щодо обставин, що мають значення для з'ясування обставин справи. Відповідно, даний учасник в процесі надання відповідей на питання набуває статусу свідка (або до нього прирівнюється) і відповідно стає спеціальним суб'єктом в розумінні ч. 1 ст. 384 ККУ. На дану особу покладається обов'язок дати письмову відповідь на питання у формі заяви свідка та підтвердити свою обізнаність зі змістом закону про кримінальну відповідальність за надання

неправдивих показань, що з одного боку узгоджується з ч. 4 ст. 43 ЦПКУ, а з іншої в певній мірі суперечить положенням ст. 92 ЦПКУ, згідно якої сторони, треті особи та їх представники можуть бути допитані як свідки тільки за їх згодою. У зв'язку з цим, виникає ряд проблем, що можуть ускладнювати кваліфікацію. Зокрема, важливою умовою складу даного злочину є прояв суб'єктивної сторони у формі умислу, що виражається у «завідомості» надання неправдивих показань. Фахівці кримінального права достатньо одностайні у питанні складності доведення цього елементу та обов'язковості попередження у встановленому порядку про кримінальну відповідальність за введення суду в оману шляхом дачі неправдивих показань, а також стосовно того, що відсутність такого попередження виключає застосування кримінальної відповідальності [1, с. 5; 2, с. 125]. Згідно із ч. 5 та ч. 6 ст. 230 ЦПКУ перед допитом свідка в усному порядку обов'язок попередження про кримінальну відповідальність покладається на головуючого, при цьому свідок підписує розписку, яка приєднується до справи. Згідно ст. 93 ЦПКУ хоча учасник і констатує свою обізнаність з законом про кримінальну відповідальність, втім нормами статті не визначено процесуальний порядок попередження про кримінальну відповідальність учасника, що письмово опитується як свідок, що значно ускладнює доведення наявного складу злочину згідно ч. 1 ст. 384 ККУ. Крім того, така неоднаковість підходів до усного та письмового опитування учасників справи як свідків може викликати у майбутньому питання щодо дискримінаційності положень ст. 93 ЦПКУ.

Отже, дане питання потребує подальших досліджень і обговорень для удосконалення чинного законодавства. Зокрема, для забезпечення ефективності застосування кримінальної відповідальності за введення суду в оману за ч. 1 ст. 384 ККУ вбачається за необхідне на законодавчому рівні конкретизувати процесуальний порядок письмового опитування учасників справи як свідків в порядку ст. 93 ЦПКУ, в тому числі, в частині попередження про кримінальну відповідальність та документального підтвердження такого попередження, а також узгодити норми ст. 93 ЦПКУ з іншими його положеннями та ч. 1 ст. 384 ККУ.

Література

1. Книженко О. Завідомо неправдиве повідомлення про вчинення злочину та неправдиві показання: питання сукупності злочинів. *Науковий часопис Національної академії прокуратури*. Київ. 2018. № 4. С. 1-9.
2. Габро О.І. Суб'єктивна сторона складу злочину завідомо неправдиве показання. *Юридична наука*. Київ. 2011. № 4-5. С. 120-132.